

A magyar ifjúság munkások legnagyobb sztrájkjának 35. évfordulójára

A magyar munkásifjúság történetének egyik legszebb lapját írta fel 35 évvel ezelőtt, 1919. január 13-án. Közül tizezer fiatal sztrájkolt és tüntetett az ifjúságok barábr elnyomása ellen, amelyet az 1884-i gyalázatos tanonctörvény szentesített. A fiatalok rendezett, fegyverrel felszerelt sorokban vonultak Budapest utcáin a Hunyadi-térre, az akkori munkaügyi és népjóléti minisztérium elé. Követeléseik között szerepelt a tanonctörvény visszavonása, a testi fenytés eltörlése, a hároméves tanoncidő bevezetése, a vasárnapi és esti tanoncotatás megszüntetése.

»Lerongyolódva és éhesen járunk végezzük a reánk kényszerített robotot. Helyzetünk tarthatatlan!« — ezekkel a szavakkal hívta harcba a kizsákmányolt tanoncok ezreit az Ifjúságunk Országos Szövetsége. És a fiatalokat nem tarthatta vissza a mesterek pofona, a polgári forradalom rendőrségének kegyetlensége, sem a szociáldemokrata munkásárlók különböző mesterkedése. Kemény próbát álltak ki: igen sok műhelyben véresre verték az öntudatra ébredt tanoncokat. Mások az ipartestületek a rendőrség segítségét kérték — ami nem is maradt el. A VII. kerületben 20 rendőr puskatussal terelte be az egyik csoportot a rendőrkáptányság épületébe. Mások szurotyos rendőrök állták útját a tüntetőknek. Nem titlenkedtek a jobb oldali szociáldemokraták sem: nevelésügyi komédiával küldöttséget indítottak a miniszterhez semmitmondó követelésekkel, majd nagy hangon kürtölték szerte a küldöttség céljának sikerét, hogy leszereljék a sztrájkot. De igen csekély volt azoknak a száma, akiket erőszakkal, vagy megfélemlítéssel távoltartottak a tüntetéstől. És a munkásfiatalok megmutatták elszántságukat, erejüket. Zászlajukra szent elhatározásukat írták: »Mi már nem leszünk kizsákmányolt proletárok!«

A nagy ifjúságunk sztrájkj után az Ifjúságunk Országos Szövetsége az »Ifjú Proletár«-ban foglalta össze a kommunistáknak a tanonckérdés rendezésével kapcsolatos követeléseit. E követelésnek nagyszemű pontjai voltak: minden tanoncot haladéktalanul ki kell vonni a magánüzemek gazdasági érdekköréből, minden 14 éven aluli gyermek csak elméleti oktatásban részesíthető, állami tanműhelyeket kell létesíteni, végül pedig, minden 18 éven aluli gyermek eltartásáról és neveléséről az állam gondoskodik.

A polgári forradalom nem teljesítette követeléseit, a szabadságot pedig, amit a Tanácsköztársaság adott, a Horthy-rendszer ismét a sárba tiporta.

A magyar munkásfiatalokra még hosszú időre a legsötétebb elnyomás és megaláztatás nehezedett. A Horthy-reakció huszadik esztendejében is csak 36 tanoncotthon volt Magyarországon, ahol mindössze 1883 fiatal kapott állami hajlékot. A munkáltató korlátlan úr volt, s a fiatalok arcából penészes odúk, egészségtelen műhelyek szivták ki a pirt. És a mérhetetlen szenvedés, kizsákmányolás mellett valósággal lopva sajátították el szakmájukat: a mesterek nem azért tartottak tanoncot, hogy tanítsák, az iskolában pedig csak a leggyengébb tanerők foglalkoztak velük.

Az 1919. január 13-i ifjúságunk tüntetés követeléseit csak a népi demokrácia valósította meg. Ami 35 évvel ezelőtt csak lelkesítő gondolat volt — ma valóság. Korszerűen felszerelt ipari tanulóintézetekben 24 ezer fiatal kap magasfokú elméleti és gyakorlati oktatást.

Hazánk ipari tanulóinak nincsenek gondjai. Egy faladata van: tanulni. Ehhez pedig államunk minden lehetőséget megad, mindent biztosít.

Ma már az ipari tanulók ellátásáról az állam gondoskodik. Felszerelésükhöz tartozik a többi között két rend ruha, félcipő, bakancs, gumicsizma, munkaruha, fejtető sapka, tornafelszerelés, négy váltás fehérnemű, hálóing, tisztálkodási szerek. Ingyenes tankönyvek mellett 218 könyvtárban mintegy 150 ezer kötet könyv segít a tanulásban, művelődésben.

Ipari tanulóink rendszeresen látogatják a színházakat, mozikat: csupán Budapesten átlagosan egy hónapban 20 ezer színházjegyet, 60 ezer mozijegyet kapnak az ipari tanulók.

Az ipari tanuló drága kincse hazánknak. Egészségére külön országos szerv vigyáz: az Ipari Tanulók Egészségvizsgáló Intézete. Az ott honokban és intézetekben betegszobák is vannak, s az egészségügyi teendőket állandó ápolónők végzik.

Az elmúlt évben tízmillió forintot költséggel hazánk legszebb vidékein biztosította államunk a tanulók üdülését.

A mi munkásifjúságunkat nem várja olyan tábla az üzemek kapuján, ami az 1919-es tüntetés tanoncait fogadta sok helyen: »munkásfelvétel nincs!« A tanulók az intézetben töltött két esztendő után egy évig legjobb üzemekben végzik szakmai gyakorlatukat és az MTH még itt is segíti őket. Ezután pedig mindenki tetszése szerint választhatja meg munkahelyét: mindenhol tárt karokkal fogadják. A tanulók már most tervezgetnek és sokan jelentkeztek a gépállomások javítóműhelyeibe is.

Öröm a tanulás, öröm az életük a 35 évvel ezelőtti tanonctüntetés utódainak, a mi ifjúságunknak. Ők már felszabadultan mondhatják, ami akkor csak álom volt: mi már nem vagyunk kizsákmányolt proletárok!

Az idősebb elvtárs

Nagy pelyhekben hullik a hó, a megkezdett falakra is vastag rárakodik. A piacra igyekvő szánok csilingelve húznak el az új ház alapjainak kiásott gödör mellett. A piacra érkező dolgozó parasztok pedig csodálkozó ellenséggel szólnak, amikor az alap mélyén meglátják a szorgalmas kőműveseket, akik még most is rakják a falat, építik az új lakásokat.

— Ezek még ilyen időben is dolgoznak!

Valóban a 65/1. Építőipari Vállalat kőművesei szünet nélkül rakják a falakat, a nagy hideg, a hócsés ellenére is. A téglarakások mellett kőszek-kosarak állnak, megszűre árasztják a jó meleget és ha valamelyik munkás még a vastag vattaruhában is fájni kezd, ott megmelegedhet.

Dolgoznak a kőművesek, de az ácsok sem maradnak el. Mészáros Ferenc ácsbrigádja például 218 ácsalakra teljesítette december havi tervét, 218 százalék! Sokat jelent ez a szám, ha meggondoljuk, hogy ezt az eredményt kemény hideg télen érték el az ácsbrigád tagjai.

A Mészáros ácsbrigádban hatan dolgoznak. A brigád tagjai közül négy sztahanovista, kettő pedig most érték el a sztahanovista szintet: a 66 éves Balla Sándor és 19 éves Pölös József.

Pölös József a múlt év júniusában került a Mészáros ácsbrigádba, mint kezdő szakmunkás. Őt is magával vitte a brigád, amikor a nyáron Sztálinvárosba mentek kiegészítő munkára. Ott történt meg, hogy a brigádvezető fiának fogadta Pölös Józsefet.

Az építőiparban az ácsmesterséghez kell a legtöbb fizikai erő. Pölös József pedig gyenge fizikumú, középmagas, vékony ember. Sokszor negyven méter magasan, egy szál deszkán állva dolgoznak az ácsok. Pölös József egy másik fiatal sztahanovista gondatlansága miatt lezuhant az állásokról ott Sztálinvárosban. Eltört a bordája, eszméletét veszítette. Mészáros Ferenc már akkor megszerette Jósikát — ahogyan ő hívja Pölös Józsefet —, amikor a brigádba került. Megszerette, mert

látta benne az igyekezetet, látta azt, hogy szórakozó, értelmes ember. A balesetnél azonnal ott termett, intézkedett, orvost hívott, támogatta a sebesültet. Pölös József kórházba került. A brigád tagjai alig várták a munkanap végét. Gyümölcsöt, édességet vásároltak és az egész brigád meglátogatta a kórházban a fiatal szakmunkást. Kínálgatták: »Vegyél!«

— Melyiket szereted? — kérdezték.

Igy lett Pölös József a brigád fia. Nem szóval mondogatják ezt, hanem érzik. Különösen sok felelősséget érez Mészáros Ferenc brigádvezető a fiatal szakmunkás nevelésében. Ő kérte azt, hogy az ő brigádjába tegyék Pölös Józsefet, mert ismerte életkörülményeit és elhatározta: jó szakmunkást, sztahanovistát nevel a fiából.

Kezdetben gyenge volt a szakmában Pölös József. Nem akart elmaradni a sztahanovista brigádtagoktól, de az elméletben megtanult dolgokat nehezen tudta a gyakorlatban megvalósítani, tájékozatlan volt az építési terek leolvasásában. Munka közben a brigádvezető felszeme, mindig rajta volt. Ha Mészáros Ferenc látta, hogy nem boldogul a fiatal brigádtag a munkával, azonnal segítségére sietett. A tetőszékek készítésénél például megmagyarázta neki, hogy vegyen egy sablont és arról egyszerre 8–10 darabot is ki tud rajzolni, el tud vágni a fűrészsel. Így már jobban haladt a munka.

A brigádvezető munka közben a fiatalokat nem egyűtt, hanem a brigád idősebb, a szakmában is járatosabb tagjai mellé osztotta be. Így nemcsak ő maga segít a fiataloknak, hanem a brigád többi tagja is tanítja őket.

Pölös József sok olyan munka utáni estére emlékszik, amikor Mészáros Ferenc maga köré gyűjtötte a brigád tagjait és a munkáról beszélgettek. A brigádvezető megmutatta, hogy kell a tervrajzokat leolvasni, megmagyarázta a kiindulástól a befejezésig az elkövetkező munkafolyamatot. Ezekből a beszélgetésekből is sokat tanult Pölös József. A munkában gyakorlati segítséget kapott, meg-

tanulta, a 35 éve ácsszakmában dolgozó Mészáros Ferencről a munkafogásokat, megtanulta, hogyan kell ugyanolyan erővel gyorsabban dolgozni. Munkájával mind magasabb eredményeket ért el és ezzel növekedett fizetése is. Decemberben például 1400 forintnál többet keresett.

Mészáros Ferenc látta, hogy tanítványa egyre jobb eredménnyel dolgozik, de tudta, hogy ez nem elég. Múltán párttag, rendszeresen foglalkozott a brigádjába besorozott fiatal szakmunkással, szocialista gondolkodásra nevelte. A brigád tagjai szakszervezeti bizalmának választották meg Pölös Józsefet, Mészáros Ferenc az apa és a nevelő gondosságával magyarázta meg ekkor Pölös Józsefnek, mit jelent számára ez a bizalom. A fiatal szakszervezeti bizalmi idősebb elvtársától tanulta meg, hogy mi a feladata és megtudta, hogy élenjáró munkájáért kapta a megtisztelő feladatot. Most aztán Pölös József a munkások bizalmához méltóan nagy gondot látja el szakszervezeti bizalmi tisztségét. A DISZ-ben személnáriumra jár, tanul, hogy megértse: miért tud ő most egyre nagyobb eredményeket elérni munkájában, miért tanítják idősebb szaktársai olyan nagy gonddal, megértse új életünk értelmét, igyekezetét, tartalmát.

Mészáros Ferenc nevelőmunkájának eredménye is van már, hiszen az Építőipari Vállalat vezetői javasolták: adják meg Pölös Józsefnek a sztahanovista oklevelet, mert azt magas százalékeredményeivel kiérdemelte.

Az idősebb elvtárs. Mészáros Ferenc sztahanovista ács pedig nem áll meg ennél az eredménynél. Egy fiatalal többet képezett ki, jó szakmunkássá és emellett, hogy Pölös Józseffel foglalkozik, megkezdte egy másik fiatal 19 éves szakmunkás, Pálkövi Sándor tanítását. Őt egy hónappal ezelőtt vették oda maguk közé a brigádba, de már biztos tudattal mondogatják a brigád tagjai: »Sztahanovistát nevelünk ebből a fiából is!«

NÓGRÁDI MARGIT

AHOL A HANGSZEREK KÉSZÜLNEK

Látogatás a Hangszerkészítő Vállalatnál

A szegedi ember, ha elvetődik az ország bármely részére, s akár barátai, akár másfajta beszélgetésben elmondja hova való, felderülnek az arcai: — a paprika városából! Készítik-e még azokat a híres, szép papucsokat? Vége-hossza nincs a kérdészködésnek. Az emberben, akárvan, nem akarva megszületik a büszkeség. Mennyi büszkeségre lenne ok, ha a szegediek jobban ismernék városukat! Mert bizony nagyon kevés bennszülött tudja, hogy a Hétvezér-utcában

már egy éves

országunk első hazai hangszerkészítő vállalata.

Igen kevesen tudják, milyen hosszú, fáradságos utat tesz meg a büszke fenyő, a szomorú jávorfa, amíg felhúzóztan odakerül a fényes kirakat mögé, majd otthonában, zeneikoláinkban, hangversenytermeinkben kap helyet.

Magyarországon eddig nem gyártottak vonós és pengetős hangszereket. Drága pénzen vettük meg a multban. A szegedi Hangszerkészítő Vállalat kisipari módszerekkel kezdte meg munkáját.

— Nagyon kevesen voltak az elején — mondja Klonka elvtárs — aki éppen a finom munkát végzi egy nagybőgön. Csudálatos ügyességgel mozog az éles, asztalosvő, szépitgeti a hangszert. Azóta persze többen lettek. Maholnap kicsi lesz a helyük is.

Az üzemben egyelőre

két hangszerkészítő mester

dolgozik. A munkások nagyrésze ezelőtt műbútorasztalos volt, vagy faszobrász, mint Kovács István, akinek a munkaszata felett ott piroslik az üzem legjobb dolgozóját illető versenydísz.

Tarkó Károly, a vállalat vezetője kalauzol végig a csattogó géptermetben, majd az emeleten meghúzódo üzemrészben.

Háromféle faanyag kerül megmunkálásra — kezd el magyarázatát —, fenyő, bükk, jávor és néha kanadai nyárfa is. Első lépésként, megfelelő vastagságú puha deszkát ragasztunk össze, erre rajzolják fel rajzolóink a készítenő hangszer mintáját. Kivágás után következik a homorítás és domborítás művelete, amelyet gépi erővel, az úgynevezett marógéppel végzünk. Természetesen kisebb hangszereknél, bőgő és cselló készítésénél

csak kézimunkával dolgozhatunk. A hangszerek nyakát bükkfából farragják a faszobrászok. Az összeragasztott munkadarab ezután kerül a simítóba, vagyis a dörzspapír alá, mert a festők és fényezők a hangszertest erőssége esetén nem tudnak tökéletes munkát végezni. A fényfűrdő után húrozzák fel a kész csellókat, hegedűket, gitárokat. Most kerül sor a csomagolásra, majd pedig az elszállításra.

Ami a hangszerek további útját illeti? Azt úgyis tudják az emberek. Sokszor lehet látni

a hangszerboli előtt

magukról megfelledekezett embereket, felnőtteket, amint elmerülten néznek egy szép hegedűt, gitárt. Nemcsak kíváncsi nézhetik, benyithatnak a boltba, megismerkedhetnek a hangszerekkel. Némik készült, az övéké.

Hazafelé menet, a hangszerbolt

előtt még az előbbi látogatás hatása alatt meg kellett állnom. Sötétkék mackóba bújtatt, ötven körüli legényke könyörgött édesanyjának.

— Anyu, vegyél olyan kishagedűt!

— Majd ha nagyobb leszel, fiam!

A kicsi arcán megjelent a szomorúság felhője.

— Pedig muzsikálnék, amíg főzöl!

A fiatal mama, mosolyogva kapta fel a gyereket és olyan gyorsan indult meg vele, féltem, elesnek a csuszós járdán. Azt még láttam, hogy pusztig kapott a kis, »muzsikus!«. Lám, a gyermek is keresi és nem is rossz helyen, a szép kifejezési módjait. Ösztönösen a hegedű felé nyúl. Hogyne tenné ezt a felnőtt ember, hogy otthonába elvihesse a nemestő, szívet acélozó, lelketgyönyörködtető muzsika daloló, beszélő eszközét, a hangszert.

(I. I.)

SZEGEDI JEGYZETEK

Egyetemi vizsgák

Míg általános és megalapuló feszültség jellemzi őket. Bátorhangú, öntudatos feleletek után megérdemelten kerülnek be az indexekbe a jeles, vagy jó érdemjegyek.

A ma vizsgázó második éves bölcsészek kis csoportja benn várakozik egy szomszédos teremben. Mintegy tízenhét ember, fiúk, lányok. Van aki még itt is belelelapoz a jegyzeteibe. Közben innen is, onnan is hallani a kérdést: »Hogy boldogultál, s kötelezőkkel?« Rendszeresen olvastál? A rálszra nem egy homlok mögött két elhatározás: én is így csinálom ezután. A rendszeres munka még könnyebbé teheti a vizsgát.

Az első félén anyaga a XVII. század világirodalma. Elvezet egy bástyáját. Nem az ideges kaphadás, adásokat hallhat az

ember, mint például Lantos István beszámolóját Milton életéről és műveiről.

Nem sokkal halad hátrébb a hirtelenszöke, kékszemű Imre Gizella sem. Biztonságos beszédén érezni a szorgalmat, de néhol még észrevétlenül halad el nagy társadalmi, irodalmi összefüggések mellett. Jót kap. Elégedett arca nem takarja egészen az elhatározást: legközelebbre, a második félén vizsgán majd kiköszörülöm a csorbát.

Az adjunktus, Pósa Péter elvtárs cigarettával kintálja a nyugtalanságra hajlamos diákokat. Az új embereknek ez szokott figyelmeztető megbeszélés az életre készülő embernek. Jó eredményekkel folyik a vizsga a Szegedi Tudományegyetemen.

Eden rádióbeszéde a külügyminiszterek berlini értekezletéről

London (MTI) Eden, Nagy-Britannia külügyminisztere január 11-én a londoni rádióban beszédet mondott a négy hatalom külügyminiszterének berlini tanácskozásáról. Eden azt mondotta, hogy »a nyugati hatalmak óhajtják a megegyezést«.

ugyanakkor azonban megismételte a nyugati hatalmaknak azt a korábbi feltételét, hogy »Németország egyesítésének első lépése csak az össznémet választás lehet«, tehát nem tartják szükségesnek hogy a választásokat össznémet kormány készítse elő.

Az angol külügyminiszter hangoztatta, hogy

a nyugati hatalmak külpolitikájuk alapjának továbbra is az atlanti szövetség. Európában pedig az úgynevezett európai védelmi közösség megerősítését tekintik.

elismerte azonban, »indokolt lenne a Szovjetunió részéről, hogy biztosítékot követel arra, hogy

az újraegyesített Németország nem tanúsít újra tamadó magatartást

és nem fenyegeti majd Oroszország biztonságát. Ez érthető kívánság még olyan ország részéről is, amely olyan nagy és hatalmas, mint a Szovjetunió.

Eden közvetlenül a berlini tanácskozásról szólva hangoztatta, hogy

»minden eredményes nemzetközi tárgyalás szempontjából fontos az engedékenység« és hozzátette, »remélem, hogy Berlinben ez a szellem mindkét résztől érvényesül majd«.

Az amerikaiak és a liszinnanisták kegyetlenkedései Dél-Koreában

Phenjan (TASZSZ). A »Koreai Központi Távirati Iroda« beszámol azokról a kegyetlenkedésekről, amelyeket

a liszinnanista és az amerikai csapatok követnek el a dél-koreai békés lakosság ellen a dél-koreai partizánok elleni harc ürügyén. A jelentés rámutat, hogy az amerikaiak és a liszinnanisták kegyetlenül bántanak a dél-koreai békés lakossággal, felgyújtják a házakat, rabolnak, büntető expedíciókat indítanak.

Hivatalos adatok szerint csupán a múlt év decemberében 33 meggyújtott fel és 658.000 ember életmiserét és többhাজার ember ruházatát rabolták el.